

PESCI MARCO

Az Európai Ügyészség együttműködési keretrendszere a megerősített együttműködéstől távol maradó tagállamokkal és harmadik országokkal

ABSTRACT

June 1, 2022, is one of the most important milestones in the development of European criminal law. On this day, the European Public Prosecutor's Office, which is responsible for the investigation and prosecution of perpetrators and their accomplices of crimes against the financial interests of the Union, started its operation. Although the EPPO is the first European Union institution with independent investigative and prosecutorial powers, Ireland, Denmark, Sweden, Poland and Hungary have not yet joined the founding Regulation adopted within the framework of enhanced cooperation. Due to the nature of some transnational crimes affecting the economic interests of the European Union – the value of which, according to some estimates, reaches EUR 50 billion per year – there arises a need for the political engagement of member states and third countries that have not yet joined the Regulation. In this paper, I will attempt to explore the mechanism that the EPPO can use should these countries get involved.

Keywords: European Public Prosecutor's Office ■ non-participating member states
■ third countries ■ loyal cooperation ■ competent authority

I. BEVEZETŐ GONDOLATOK

2022. június 1-je az európai büntetőjog fejlődésének egyik legfontosabb mérföldköve, hiszen ezen a napon kezdte meg operatív működését az Európai Ügyészség,^[1] amely az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények elkövetőivel és azok bűntársaival szembeni nyomozás és vádhatósági eljárás lefolytatásáért, valamint e személyek bíróság elé állítá-

[1] EUCRIM: EPPO's Annual Report for 2022, 2023.

sáért felelős.^[2] Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ) 325. cikke értelmében a tagállamok kötelesek küzdeni „[...] a csalás és az Unió pénzügyi érdekeit sértő minden [...] jogellenes tevékenység ellen [...]”, ugyanakkor az Európai Ügyészség létrehozása nem szerepel ezen kötelezettségek között. Az EUMSZ feltételes módban csupán annyit rögzít, hogy „a Tanács különleges jogalkotási eljárás keretében elfogadott rendeletekben az Eurojust-ból Európai Ügyészséget hozhat létre,^[3] a 86. cikk nyelvtani értelmezése alapján pedig egyértelműen arra a következtetésre juthatunk, hogy a lehetőség aktív, tevőleges kötelezettséget nem telepít a tagállamokra.^[4] Ezt az értelmezést bizonyítja, hogy a 2013-tól kezdődően megindult tárgyalások során az Ügyészség létrehozásához szükséges egyhangúság elérése nem valósult meg, így az EUMSZ 20. cikke által biztosított megerősített együttműködés lehetőségével élve, a Tanács 2017-ben, 16 tagállam kezdeményezésére fogadta el az Európai Ügyészség létrehozásáról szóló Tanácsi Rendeletet (a továbbiakban: Rendelet). A megerősített együttműködéstől – a kézirat lezárásáig – 5 tagállam, Írország, Dánia, Svédország, Lengyelország és Magyarország maradt távol.

A megerősített együttműködéstől távol maradó tagállamok fontossága elsősorban az Ügyészség területi és aktív személyi joghatóságában keresendő.^[5] Az Ügyészségnek a tagállamoktól származtatott joghatósága^[6] abban az esetben állapítható meg, ha

- a Rendelet 22. cikkében felsorolt bűncselekmények egyikét részben vagy egészben egy vagy több tagállam területén követték el;
- ha azt valamely tagállam területén kívül, egy tagállam állampolgára követte el;
- vagy, ha az adott tagállam rendelkezik extraterritoriális joghatósággal azon bűncselekmény tekintetében, amelyet a tagállamok területén kívül követett el olyan személy, akire a bűncselekmény elkövetése idején vonatkozott az Unió személyzeti szabályzata vagy alkalmazási feltétele.^[7]

Az Európai Unió gazdasági érdekeit érintő transznacionális bűncselekmények természetéből fakadóan – amelyek összege egyes becslések szerint eléri az évi 50 milliárd EUR-t^[8] – szükségszerűen felmerülhet a Rendelettel távol maradó tagállamok érintettsége, melyből fakadóan elengedhetetlen a fokozott tagállami és nemzetközi együttműködés megvalósítása.

A megerősített együttműködés keretében elfogadott aktusok főszabály sze-

[2] Az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről szóló 2017/1939 Tanácsi Rendelet (a továbbiakban: Rendelet), 4. cikk.

[3] Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (a továbbiakban: EUMSZ), 86. cikk.

[4] Kellerbauer – Klamert – Tomkin, 2019, 917.

[5] Karsai, 2019, 468.

[6] Karsai, 2021, 46.

[7] Rendelet, 23. cikk.

[8] Malan – Bosch Chen, 2021, 55.

rint közvetlen kötelezettséget nem állapíthatnak meg az attól távol maradó tagállamokra, melyet a Rendelet Preambulumának 110. pontja is megerősít kiemelve, hogy „a rendelet nem kötelező az Európai Unió azon tagállamaira, amelyek nem vesznek részt az Európai Ügyészség létrehozását célzó megerősített együttműködésben”.^[9] Ugyanakkor ezen országok kötelesek tartózkodni minden olyan tevékenységtől, amelyek megakadályoznák a megerősített együttműködésnek a résztvevő tagállamok által történő végrehajtását.^[10]

Az Európai Ügyészség működésének szempontjából további kihívásként jelentkezik az Európai Unióon kívüli országokkal való együttműködés kérdése. Az Unió által biztosított pénzügyi támogatásoknak nem csupán a tagállamok a kizárólagos kedvezményezettjei: számos olyan programot is találhatunk, amelyek harmadik országok számára is nyitva állnak,^[11] az Ukrajna elleni orosz agresszió kitörése óta pedig – nyilvánosan elérhető információk alapján – több mint 35 milliárd EUR értékben nyújtott az Európai Unió Ukrajna részére támogatást.^[12] A többéves pénzügyi keret (MFF) félidei felülvizsgálatával kapcsolatban napvilágot látott Bizottsági javaslat, amely 2024-2027 között további 50 milliárd EUR értékben biztosítana részére forrásokat,^[13] felértékeli az Ügyészség extraterritorialitásának jelentőségét.

Az Ügyészség tárgyi hatáskörébe tartozó bűncselekmények – az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás, pénzmosás, aktív és passzív vesztegetés, valamint a hűtlen kezelés, az Unió két vagy több tagállamához kapcsolódó, legalább 10 millió EUR szándékos cselekménnyel vagy mulasztással megvalósuló, heaalapú saját forrásokból származó bevételekkel kapcsolatos bűncselekmények, ezek bünszervezetben való elkövetése, illetve minden olyan cselekmény, amely ezekhez elválaszthatatlanul kapcsolódik – természetéből fakadóan gyakori a nemzetközi, határokon átnyúló megvalósítás. Képzelnünk el egy olyan helyzetet, amikor egy Észak-Macedóniába akkreditált, lengyel állampolgárságú EU-delegáció-vezető, aki a munkáltatója sérelmére jelentős értékre elkövetett sikkasztásból származó összeget egy németországi pénzintézetten keresztül egy Marshall-szigeteki számlán rejt el, majd ezt követően – büntetlenségben reménykedve – Magyarország, mint távolmaradó tagállam területén rejtőzködik el. Ebben az esetben az Európai Ügyészség joghatósága a harmadik joghatósági eset alapján megállapítható, ugyanakkor a bűncselekmény megvalósítása két távolmaradó és egy unióon kívüli országot is érint, az ő együttműködésük szükséges a bizonyítékok begyűjtéséhez és adott esetben az elkövető letartóztatásához. A problémakör

[9] Rendelet, Preambulum, 110.

[10] EUMSZ, 327 cikk.

[11] Példának okáért, a makroszintű pénzügyi támogatás (MFA) keretében támogatásban részesül Grúzia, Moldova, Ukrajna, Jordánia, Tunézia, Albánia, Bosznia-Hercegovina, Koszovó, Montenegró és Észak-Macedónia.

[12] Statista: The Countries Committing the Most Aid to Ukraine, 2023.

[13] Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Mid-term revision of the Multiannual Financial Framework 2021 – 2027, 2023, 4.

összetettségének megfelelő szemléltetése érdekében azzal a feltételezéssel élek, hogy a tényállás elemeinek szétválasztására nincs lehetőség, így a Karsai Krisztina által vázolt joghatósági verseny megindul.^[14] Jelen írás keretében dogmatikai és összehasonlító módszertan használatával, az Európai Ügyészségnek a távolmaradó és harmadik államokkal rendelkezésre álló együttműködési keretrendszerén keresztül mutatom be a – a fiktív jogeset alapján felmerülő – gyakorlati nehézségek szerte ágazó jellegét.

II. AZ ÜGYÉSZSÉG EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERETRENDSZERE A TÁVOLMARADÓ TAGÁLLAMOKKAL

Az Ügyészség és a távolmaradó tagállamok közötti együttműködési keretrendszer alapját a Rendelet 99. és 105. cikkében találjuk. Az előbbi elsődleges célja az Ügyészség és lehetséges partnerei közötti együttműködési keretrendszer felállításának és működtetésének általános meghatározása, míg a 105. cikkben a különös előírásokat találjuk.^[15]

1. Munkamegállapodások

A Rendelet 99. cikkének első bekezdése alapján „ha az feladatainak ellátásához szükséges, az Európai Ügyészség együttműködési kapcsolatokat alakíthat ki és tarthat fenn [...] az Európai Ügyészség létrehozását célzó megerősített együttműködésben részt nem vevő uniós tagállamok hatóságaival [...]”.^[16] Az Ügyészség és a távolmaradó tagállamok közötti kapcsolat a kooperáció alapelvein nyugszik,^[17] amely irányulhat operatív, stratégiai vagy adminisztratív együttműködésre, amennyiben azok az Ügyészség joghatóságának gyakorlásához kapcsolódnak.^[18] A 99. cikk nyelvtani értelmezése alapján látható, hogy a Rendelet nem határozza meg taxatív módon az együttműködés lehetséges formáit, amely így nyitva hagyja annak meghatározását az érintett felek számára. Fontos azonban kiemelni, hogy a (2) és (3) bekezdés az együttműködési keretrendszer korlátok közé szorítja.

[14] Karsai Krisztina értékelésében, amennyiben az Európai Ügyészség és egy távolmaradó tagállam joghatósága együttesen fennáll, úgy egy joghatósági verseny veheti kezdetét a két fél között az európai ne bis in idem elérése érdekében. Ld. Karsai, 2021, 39-45.

[15] Beckova, 2022, 20.

[16] Rendelet, 99. cikk.

[17] Aden – Sanchez-Barrueco, 2019, 50.

[18] JDSUPRA: The Complementary Roles of the European Public Prosecutor’s Office and the European Anti-Fraud Office, 2022.

A 99. cikk (2) bekezdése alapján a partnerek közötti információcsere kizárólag a Rendelet 111. cikkében foglaltakkal összhangban történhet, amely a nem minősített különleges adatok és a minősített adatok védelmére vonatkozó szabályokat tartalmazza. Az (1) és (2) bekezdés együttes olvasatával megállapíthatjuk, hogy az információcsere kizárólag az Ügyészség feladatának ellátásához kapcsolódhat, vagyis olyan esetekre, amelyek joghatósága alá tartozó, valamely folyamatban lévő nyomozáshoz vagy eljáráshoz feltétlenül kapcsolódnak, ugyanakkor a személyes adatok megosztása még ebben az esetben is kizárt.^[19]

Az együttműködési kapcsolatok lehetséges forrásának leírását a (3) bekezdés tartalmazza, mely rögzíti, hogy „az Európai Ügyészség az (1) és (2) bekezdésben meghatározott célokból munkamegállapodásokat köthet [melyeknek] technikai, illetve operatív jellegűnek kell lenniük, és mindenekelőtt arra kell irányulniuk, hogy megkönnyítsék a részes felek közötti együttműködést és információcserét. A munkamegállapodások alapján nem tehető lehetővé a személyes adatok cseréje, és azok nem bírnak jogilag kötelező erővel sem az Unióra, sem annak tagállamaira nézve.” Más megközelítésben: egy munkamegállapodás főszabály szerint nem szabályozhatja a kompetens nemzeti hatóságok és az Ügyészség közötti büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködést.^[20] Fontos megjegyezni, hogy az együttműködési megállapodás kizárólag az aláíró felekre nézve teremthet kötelező rendelkezéseket. A (3) bekezdés utolsó mondatában foglalt hatálykorlátozás az Ügyészség önálló jogi személyiségéből eredeztethető. Amennyiben az Unióra és/vagy annak tagállamaira vonatkozó kötelező erejű megállapodás kötése a cél, úgy ahhoz az arra vonatkozó, speciális eljárásrend követése szükséges, ennek hiányában kizárólag a részes felek vonatkozásában állapíthat meg kötelező erejű rendelkezéseket a hatáskörmegosztás szabályainak sérelme nélkül.^[21]

A munkamegállapodások tartalmára vonatkozó speciális rendelkezéseket a 105. cikkben találjuk, melynek (1) és (2) bekezdése külön rögzíti, hogy „munkamegállapodások tárgya lehet különösen a stratégiai információk cseréje, valamint összekötő tisztviselők Európai Ügyészséghez való kirendelése,” illetve „az együttműködés megkönnyítése érdekében az [...] Ügyészség a szükségleteinek megfelelően [...] kapcsolattartó pontokat jelölhet ki” a távolmaradó tagállamoknál. Ismételten látható, hogy a tárgyi szabályozás alapvetően példálózó jelleggel ad útmutatást a munkamegállapodások tartalmára nézve, pontos meghatározását az érintett felekre bízta. A kézirat lezárásáig az Ügyészség a távolmaradó tagállamok közül egyedül Magyarországgal kötött munkamegállapodást, amely elsősorban kapcsolattartó kijelöléséről, összekötő tiszt kijelölésének lehetőségéről, rendszeres magas szintű tárgyalások rendezéséről, illetve a képzésekhez

[19] Rendelet, 99. cikk (3) bekezdés.

[20] Herrnfeld – Brodowski – Burchard, 2020, 583.

[21] Koen – Nuffel – Corthaut, 2021, 610.

kapcsolódó kapcsolattartás szabályairól rendelkezik.^[22] Amely jelen elemzés szempontjából leginkább releváns, az a bizonyíték gyűjtésről szóló 1. cikk (3) bekezdés és az igazságügyi együttműködést taglaló 3. cikk, melyek a következő pont során nyernek majd értelmet.

2. Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

Az Ügyészség és a távolmaradó tagállamok közötti igazságügyi együttműködés elengedhetetlen az unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekményekkel szembeni hatékony fellépés érdekében, mely kötelezettség az EUMSZ 325. cikke alapján az Ügyességhez való csatlakozástól függetlenül terheli a tagállamokat.^[23] Tekintettel azonban arra, hogy az Ügyészség önálló jogi személyiséggel rendelkezik,^[24] amelynek joghatósága a csatlakozó tagállamok szuverenitásából származtatott,^[25] szükséges a távolmaradó tagállamokkal folytatott igazságügyi együttműködés kereteinek lefektetése, mely a Rendelet 105. cikkének (3) bekezdésében található.

„Az Európai Ügyészség és az Európai Ügyészség létrehozását célzó megerősített együttműködésben részt nem vevő uniós tagállamok illetékes hatóságai közötti, a büntetőügyekben folytatott együttműködéssel és az átadással kapcsolatos jogi eszköz hiányában a tagállamok az Európai Unió Európai Ügyészség létrehozását célzó megerősített együttműködésben részt nem vevő tagállamaival való kapcsolataik során az Európai Ügyészség hatáskörébe tartozó ügyekben a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködéstről szóló, alkalmazandó uniós jogi aktusok végrehajtása tekintetében illetékes hatóságként értesítéssel az Európai Ügyészséget jelentik be.”

A (3) bekezdés nyelvtani értelmezése alapján két alternatív út rajzolódik ki az érintett felek előtt. Elsősorban az Ügyészség és a távolmaradó tagállam illetékes hatóságai közötti, a büntetőügyekben folytatott együttműködéssel és az átadással kapcsolatos jogi eszközt/megállapodást tart szükségesnek, mint az együttműködés jogalapját. Ugyanakkor ilyen tartalommal rendelkező általános, jogi kötőerővel bíró megállapodás elfogadására még nem került sor. A jogi eszköz jogalapjaként két rendelkezés jöhet számításba. Egyrészt az EUMSZ 82. cikke, melynek alapján „az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében intézkedéseket állapít meg, amelyek célja [...] a tagállamok igazságügyi vagy annak megfelelő hatóságai közötti együttműködés megköny-

[22] Az Európai Ügyészség (EPP) és Magyarország Legfőbb Ügyészsége közötti Együttműködésről szóló Megállapodás.

[23] Ld. Az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szóló 2017/1371 irányelv.

[24] Udvarhelyi, 2019, 125.

[25] Mitsilegas, 2021, 166.

nyítése a büntetőeljárások keretében és a határozatok végrehajtása terén”.^[26] A 82. cikk lehetővé teszi a büntetőjogi igazságügyi együttműködés megvalósításához szükséges jogalkotás megvalósítását,^[27] ugyanakkor jelen kontextusban az Ügyészség nem tekinthető a szó szoros értelmében vett igazságügyi hatóságnak, hanem a tagállamok által kijelölt kompetens hatóságként értelmezhető.^[28] Alternatív megoldásként szolgálhat az EUMSZ 325. cikkének (4) bekezdése, melynek értelmében „az Európai Parlament és a Tanács rendes jogalkotási eljárás keretében [...] meghozza az Unió pénzügyi érdekeit sértő csalások megelőzése és az azok elleni küzdelem terén a szükséges intézkedéseket [...]”. A (4) bekezdés szövegezése lehetővé teszi a közvetlenül alkalmazandó, represszív, preventív és intézményi kérdéseket érintő büntetőjogi normák elfogadását.^[29] Nem meglepő módon ezt a megközelítést a Bizottság támogatta, míg a Tanács részéről éles ellenállásba ütközött.^[30]

Ezen a ponton érdemes visszatérnünk az Európai Ügyészség és Magyarország Legfőbb Ügyészsége közötti Együttműködésről szóló Munkamegállapodásra. A megállapodás 1. cikkének (3) bekezdése általános jelleggel kimondja, hogy a „bizonyítékok összegyűjtése, továbbá a [felek] között folytatott igazságügyi együttműködés egyéb formáinak végrehajtása céljából alkalmazzák az Európai Unió büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésre vonatkozó aktusait [...]”. A 3. cikk (1) bekezdése a Rendelettel összhangban pedig megerősíti, hogy „a Felek a lehető legszélesebb körű segítséget nyújtják egymásnak a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés releváns jogi eszközeinek alkalmazásakor”. Ugyan a munkamegállapodások főszabály szerint nem rendezhetik részletekbe menően a két fél közötti igazságügyi együttműködés szabályait, azonban a fent idézett rendelkezésekből jól látható, hogy a Magyarország részéről megfogalmazott kritikák ellenére^[31] megfelelő együttműködésre törekszünk az Ügyészséggel, melynek minőségét Laura Kövesi is több alkalommal megerősítette.^[32] Az idézett rendelkezések az Ügyészség és Magyarország mint távolmaradó tagállam tekintetében a Rendelet 105. cikk (3) bekezdésének második jogalapja mentén értelmezendők.

[26] EUMSZ, 82. cikk (1) bekezdés d) pont.

[27] Kellerbauer – Klamert – Tomkin, 2019, 880.

[28] Presidency report on the relations of the EPPO with the Member States which do not participate in the enhanced cooperation (13147/20), 2020, 7.

[29] Udvarhelyi, 2017, 4.

[30] Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor’s Office - Discussion paper on cooperation between EPPO and non-participating Member States (12341/16), 2016, 2.

[31] Magyarország eredeti álláspontja szerint az adóigazgatást érintő kérdések egyhangú döntéshozatalt igényelnek, így nem tudja támogatni a Rendelet hatálybalépését. Álláspontja szerint a meglévő intézményrendszer – mint például az Eurojust vagy az Olaf – számára biztosított hatáskör elegendő az Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekmények üldözéséhez, így egy új szereplő beiktatása a rendszer töredezettségéhez vezethet. Ld. Magyarország Európai Unió melletti Állandó Képvisellete Brüsszel: Magyarország sem támogatja az Európai Ügyészség létrehozását.

[32] EURONEWS: Finance ministers should 'be losing sleep' over extent of tax fraud, says chief EU prosecutor, 2022.

A második jogalap a megerősített együttműködésben résztvevő tagállamok részéről kíván meg aktív fellépést, melynek keretében értesítik a távolmaradó tagállamokat arról, hogy „az Európai Ügyészség hatáskörébe tartozó ügyekben a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésről szóló, alkalmazandó uniós jogi aktusok végrehajtása tekintetében illetékes hatóságként” az Ügyészséget tekintik. Ilyen jogi aktusként jöhet számításba az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló Tanácsi Kerethatározat,^[33] a büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló Irányelv,^[34] vagy a befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló Rendelet.^[35] Egyfajta fekete báránként pedig idesorolhatjuk még a közös nyomozócsoportokról szóló 2002/465/IB Tanácsi Kerethatározatot,^[36] amely nem rendelkezik az értesítésekben illetékes kompetens hatóságról, így az Ügyészség automatikusan úgy járhat el, mint egy nemzeti kompetens hatóság, ezáltal lehetővé téve a távolmaradó tagállamokkal történő közös nyomozócsoportok felállítását.^[37] Ezeknek a jogszabályoknak a végrehajtása különböző mechanizmusokat követ, egy dolog azonban közös bennük: a lojális együttműködés elve nyújt jogalapot a kompetens hatóságként történő elismerésében és annak tényleges végrehajtásának kikényszerítésében.^[38]

Ahogy azt a bevezető gondolatok keretében is kiemelttem, az EUMSZ 327. cikke értelmében „a megerősített együttműködéseknek tiszteletben kell tartaniuk azoknak a tagállamoknak a hatásköreit, jogait és kötelezettségeit, amelyek az együttműködésben nem vesznek részt. Az ilyen tagállamok nem akadályozhatják a megerősített együttműködésnek a részt vevő tagállamok által történő végrehajtását.”^[39] A 327. cikk első olvasatban azt a benyomást keltheti bennünk, hogy a távolmaradó tagállamok abszolút mentességet élveznek a megerősített együttműködésből származó kötelezettségekkel szemben,^[40] azonban az Európai Unióról szóló Szerződés (a továbbiakban: EUM) 4. cikk (3) bekezdésében foglalt, az Európai Unió jogának gravitációs erejének^[41] is nevezett lojális együttműködés elvével összhangban olvasva szofisztikáltabb következtetésre juthatunk.

Az EUM rögzíti, hogy „az Unió és a tagállamok a lojális együttműködés elvének megfelelően kölcsönösen tiszteletben tartják és segítik egymást a Szerződés-

[33] Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló 2002/584/IB Tanácsi Kerethatározat.

[34] A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló 2014/41/EU Irányelv.

[35] A befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló 2018/1805 Rendelet.

[36] A közös nyomozócsoportokról szóló 2002/465/IB Tanácsi Kerethatározat.

[37] Példaként említhető a Svédországgal, 2022-ben közösen felállított nyomozó csoport. Ld. EUROJUST: Eurojust assists in setting up first joint investigation team with EPPO at request of Swedish authorities, 2022.

[38] Becková, 2020, 168.

[39] EUMSZ, 327. cikk.

[40] Klamert, 2014, 18.

[41] Konstadinides, 2011, 207.

sekből eredő feladatok végrehajtásában”. A lojális együttműködés elve pozitív és negatív kötelezettséget keletkeztet a tagállamokra nézve. Előbbi azt jelenti, hogy a tagállamoknak megfelelő intézkedéseket kell foganatosítaniuk az alapító szerződésekből és/vagy az Unió intézményei által elfogadott aktusokból származó kötelezettségek teljesítése érdekében,^[42] míg az utóbbi passzivitásra hív fel, melynek értelmében tartózkodni kötelesek minden olyan tevékenységtől, amely veszélyeztetné az előbbi kötelezettségek végrehajtásának lehetőségét.^[43] Ugyan az EUMSZ főszabály szerint előírja, hogy a megerősített együttműködés nem állapíthat meg kötelezettségeket a távolmaradó tagállamokra nézve, és az így elfogadott aktusok nem tartoznak bele az *aquis*-ba,^[44] ugyanakkor norma-ütközés esetében a távolmaradó tagállamok érdekeinek figyelembe vételével szemben az általános integrációs törekvések elsőbbséget élvezhetnek,^[45] vagyis az „*aquis* gravitációs ereje” erő egy „kívülálló” vívmányt emel magasabb szintre. Az Ügyészség tekintetében mindez azt jelenti, hogy a távolmaradó tagállamok a lojális együttműködés elvével összhangban kötelesek elfogadni az Ügyészséget, mint a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésben illetékes kompetens hatóságot,^[46] hiszen a csatlakozó tagállamok saját szuverenitásukat korlátozva adták át ezen jogkörüket az Ügyészség számára. Természetesen ebben az esetben is a munkamegállapodásoknál található megkötésekkel találkozunk: az együttműködés kizárólag az Ügyészség joghatóságába tartozó kérdésekre terjedhet ki, a vonatkozó adatvédelmi normákkal összhangban.

Visszacsatolva a hazánk által kötött munkamegállapodás nyelvezetére, amely annak általános megfogalmazása mentén egyértelműen utal a korábban felsorolt jogszabályokra, illetve a „lehető legszélesebb körű segítség” szófordulatra, egyenesen következtethetünk arra, hogy hazánk részéről elismerjük az Ügyészséget mint a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködésben illetékes kompetens hatóságot. Annak ellenére, hogy Lengyelország elismerte az Ügyészséget mint kompetens hatóságot, az együttműködésük szisztematikus hiányából adódóan számos eset maradt felderítetlenül,^[47] míg Svédország esetében különösebb nehézségbe nem ütköztek. Ezzel szemben Írország, aki tradicionálisan kevésbé vesz részt a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség működésében, illetve Dánia, melynek a teljes mechanizmus vonatkozásában opt-out lehetőséggel bír,^[48] az együttműködés kérdését komplikáltabb elemekkel hatja át.

[42] Elsuwege, 2011, 284.

[43] Casteleiro, 2011, 540.

[44] Az Európai Unióról szóló szerződés, 20. cikk (4) bekezdés.

[45] Karsai, 2021, 46.

[46] Franssen, 2018, 295.

[47] European Public Prosecutor's Office: Letter sent to European Commission regarding Poland's refusal to cooperate with the EPPO, 2022.

[48] Ormándy, 2020, 3.

III. AZ ÜGYÉSZSÉG EGYÜTTMŰKÖDÉSI KERETRENDSZERE HARMADIK ORSZÁGOKKAL

Ahogy azt a bevezető során is röviden érintettük, az Európai Unió gazdasági érdekeit érintő egyes transznacionális bűncselekményekben az Európai Unión kívüli, harmadik államok érintettsége is felmerülhet, különös tekintettel a harmadik országoknak szánt, megnövekedett támogatásokra, illetve a transznacionális bűncselekmények természetére, melyek gyakorta több ország területi érintettségével valósulnak meg. Az Európai Ügyészség 2022. évi jelentéséből kiválóan látható, hogy 61 esetben merült fel harmadik ország érintettsége,^[49] amely a 865 megindított nyomozásnak a 7%-át teszi ki. A teljes ügyszámbeli, jelentős százalékos érintettségből adódóan nyilvánvalóan felmerül az igény a harmadik országokkal folytatott fokozott büntetőjogi igazságügyi együttműködésnek, ugyanakkor a távolmaradó tagállamokkal ellentétben magasabb falkba ütközhetünk. A harmadik országokkal fennálló kapcsolatokra vonatkozó rendelkezéseket – a már korábban ismertetett 99. cikken felül – a Rendelet 104. cikke tartalmazza, mely öt lehetséges utat rajzol fel az Ügyészség előtt.

1. Munkamegállapodások

Az Ügyészség számára – a távolmaradó tagállamokhoz hasonlóan – adott a lehetőség munkamegállapodások kötésére, – példálózó jelleggel – a stratégiai információk cseréje, valamint összekötő tisztviselők kirendelése, illetve kapcsolattartó pontok kijelölése érdekében, illetve – megkeresés alapján – átadhatja a birtokában lévő információkat. A Rendelet ebben a tekintetben feltételes fogalmaz, vagyis az érintett felek diszkrecionális jogkörébe utalja a lehetőségek kiaknázását, mindez azonban nem jelent érdemi biztosítékot a folyamatban lévő nyomozások hatékony lefolytatásának tekintetében.

2. Kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló megállapodások

A Rendelet 104. cikkének (3) bekezdésében rögzíti, hogy „az Európai Ügyészségre nézve kötelezőek azok a nemzetközi megállapodások, amelyeket az Unió [...] egy vagy több harmadik országgal kötött az Európai Ügyészség hatáskörébe tartozó területeken, illetve azok az ugyanilyen megállapodások, amelyekhez az Unió csatlakozott [...]”.

Az idézett rendelkezésből jól látszik, hogy a Rendelet elsősorban a nemzetközi, kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló megállapodásokat helyezi előtérbe, mint az együttműködés lehetséges és leghatékonyabb jogalapját. A bűnügyi jog-

[49] EPPO Annual Report 2022, 9.

segélyről szóló egyezmények közös jellemzője, hogy azok megkönnyítik és/vagy lehetővé teszik a résztvevő országok közötti információgyűjtést és cserét, lehetőséget nyújtva valamely félnél folyamatban lévő nyomozás vagy büntetőeljárás elmozdításához.^[50] Fontos azonban, hogy ezek az egyezmények nemzetközi szerződésnek minősülnek, melyekre a szerződések jogáról szóló 1969. évi Bécsi Egyezmény (a továbbiakban: Bécsi Egyezmény)^[51] rendelkezései is irányadóak.

Az államok szuverén egyenlőségével összhangban,^[52] a Bécsi Egyezmény 34. cikkében kifejtett, a nemzetközi szerződések fő mozgatórugójának^[53] tekinthető *pacta tertiis nec nocent nec prosunt* elvének értelmében egy nemzetközi szerződés – mint amilyenek jelen kontextusban az alapító szerződések tekinthetők^[54] – nem hozhat létre kötelezettségeket egy harmadik ország terhére annak beleegyezése nélkül. Az Európai Ügyészséget létrehozó Rendeletet a megerősített együttműködésben résztvevő tagállamok az alapító szerződésekben rögzített feltételekkel összhangban fogadták el, melyek nyilvánvalóan nem állapíthatnak meg kötelezettséget az Európai Unió kívüli, harmadik államokra nézve.

Jelenleg ilyen, az Ügyészség által alkalmazható nemzetközi szerződésként jöhet számításba a 191 részes felet számláló, 2000. évi, nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény,^[55] vagy a 189 részes féllel rendelkező, 2003. évi Korrupció elleni Egyezmény.^[56] Nemzetközi szerződés hiányában az Ügyészi Kollégium javasolhatja a Tanács számára, hogy hívja fel a Bizottságot annak szükségességére.^[57]

3. Jogutódlási klauzula

A második jogalap hiányában, a Rendelet 104. cikkének (4) bekezdésével összhangban, valamely részes tagállam egy általa alkalmazható nemzetközi szerződés vonatkozásában illetékes hatóságként az Ügyészséget jelentheti be, amennyiben ehhez az érintett harmadik ország is hozzájárul, szükség esetén pedig ennek megfelelően módosítják a megállapodást. A jogutódlási klauzulának is nevezett jogalap tekintetében fontos kiemelnünk a Rendelet preambulumának 109. bekezdését, amely rögzíti, hogy „a tagállamoknak a [...] lojális együttműködés elvének megfelelően elő kell segíteniük az Európai Ügyészség feladatai-

[50] Council of Europe: Mutual Legal Assistance Manual, 2013, 9.

[51] A szerződések jogáról szóló 1969. évi Bécsi Egyezmény.

[52] Dörr – Schmalenbach, 2012, 605.

[53] Scheffer, 1999, 18.

[54] Gombos, 2012, 125.

[55] Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény.

[56] Az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezmény.

[57] Rendelet, Preambulum, 109.

nak ellátását, [és lehetőség szerint] kötelesek illetékes hatóságként elismerni és adott esetben értesítéssel bejelenteni az Európai Ügyészséget. Ez bizonyos esetekben az ilyen megállapodások módosítását vonhatja maga után, ugyanakkor azok újra tárgyalása nem tekinthető kötelezőnek, mivel az nem minden esetben lehetséges.”

A két rendelkezés együttes olvasatából megállapítható, hogy a jogutódlási klauzula aktív, tevőleges kötelezettséget teremt a tagállamokra nézve,^[58] melynek egyedüli korlátja a harmadik állam hozzájárulásának hiánya. A jogutódlási klauzulára példaként szolgálhat a Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény második kiegészítő jegyzőkönyve, melynek kapcsán 16 tagállam jelentette be az Ügyészséget, mint kompetens hatóságot.^[59] A kompetens hatóság bejelentése kapcsán nem elhanyagolható tényező, hogy az Ügyészséget létrehozó megerősített együttműködéstől 5 tagállam is távolmaradt, így ha egy olyan nemzetközi szerződés módosítása válik szükségessé, melynek ők is a részesei, – főszabály szerint – hozzájárulásuk nélkül arra nem nyílik lehetőség.^[60]

4. Nemzeti minőség elve

Amennyiben egy tagállam nem ismerte el az Ügyészséget mint kompetens hatóságot, úgy a 104. cikk (5) bekezdésével összhangban, a tagállam delegált európai ügyésze nemzeti minőségében eljárva kérheti egy harmadik ország segítségét a két ország relációjában alkalmazható nemzetközi szerződés alapján. Fontos, hogy ebben az esetben is köteles hozzájárulást kérni ahhoz, hogy az így beszerzett információt az Ügyészség eljárásában felhasználhassa.

Érdeemes megjegyeznünk, hogy első olvasatra úgy tűnhet, hogy az Ügyészség kizárólagos joghatósággal rendelkezik az Unió pénzügyi érdekeit sértő, a csatlakozó tagállamok által lefedett bűncselekmények tekintetében, azonban, ha ezt a megközelítést követnénk, úgy a harmadik országokkal való együttműködés lehetősége megbénulna. Azonban a Rendelet 25. cikkével^[61] együttesen értelmezve látható, hogy az Ügyészség kizárólagos joghatósága csupán abban az esetben állapítható meg, amennyiben úgy határoz, hogy él a hatáskörgyakorlás lehetőségével. Ezáltal nyitva hagyja annak a lehetőségét, hogy a delegált európai ügyészek nemzeti kapacitásukban eljárva segíthessék az Ügyészség munkáját, a saját államuk meghosszabbított karjaként eljárva, egyfajta diplomata szerepet

[58] Franssen, 2019, 11.

[59] Council of Europe: Reservations and Declarations for Treaty No.182 - Second Additional Protocol to the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters (ETS No. 182).

[60] Villiger, 2009, 512.

[61] „Az Európai Ügyészség hatáskörét úgy gyakorolja, hogy vagy a 26. cikknek megfelelően nyomozást indít, vagy pedig a 27. cikknek megfelelően él a saját hatáskörbe vonás jogával. Ha az Európai Ügyészség úgy határoz, hogy gyakorolja a hatáskörét, az illetékes nemzeti hatóságok ugyanazon büntető cselekmény vonatkozásában nem gyakorolhatják saját hatáskörüket.” (Rendelet, 25. cikk.)

magukra öltve. A nemzeti minőségben történő eljárás lehetőségét azonban bonyolíthatja a Rendelet 5. cikk (3) bekezdése, melynek értelmében a rendelet által nem szabályozott kérdésekben az eljáró delegált európai ügyész nemzeti joga az irányadó.

5. Kölcsönösség elve

Utolsó lehetőségként, a kölcsönösség elve alapján tárgyi hatáskörének és az adott ügynek a keretein belül bünyügyi jogsegélyt is kérhet a harmadik ország hatóságaitól.^[62] Erre azonban kizárólag eseti alapon kerülhet sor, oly módon, hogy ügyúttal eleget tesz a harmadik ország által meghatározott feltételeknek.^[63]

IV. KONKLÚZIÓ

A fentiek alapján, a bevezető gondolatokban fiktív hipotézisben említett, Észak-Macedóniába akkreditált lengyel állampolgárságú EU-delegáció-vezető, aki a munkáltatója sérelmére jelentős értékre elkövetett sikkasztásból származó összeget egy németországi pénzügyintézetten keresztül egy Marshall-szigeteki betétiszámlán rejt el, majd ezt követően – büntetlenségben reménykedve – Magyarország mint távolmaradó tagállam területén rejtőzködik el, a következő forgatókönyvekkel nézhet szembe.

1. Az Ügyészség joghatósága a harmadik joghatósági eset^[64] alapján megállapítást nyer, tekintettel arra, hogy egy németországi pénzügyintézet érintettsége is megállapítható. Ugyanakkor a gyanúsított állampolgárságából adódóan Lengyelország is eljárást indíthat, ezáltal egy pozitív hatásköri összeütközést generálva. Amennyiben a lengyel igazságszolgáltatás elsőként hoz jogerős ítéletet, az európai *ne bis in idem*-et eredményez, melynek következtében az Ügyészség eljárására nem kerülhet sor.
2. Amennyiben a lengyel hatóságok nem indítanak eljárást – vagy az Ügyészség gyorsabban reagálna –, úgy a vádemeléshez szükséges bizonyítékok begyűjtéséhez egy többlépcsős és -szereplős folyamat veszi kezdetét.
 - a. Az Európai Ügyészség és Észak-Macedónia rendelkezik munkameg-

[62] Rendelet, 104. cikk (5) bekezdés 2. pont

[63] Rendelet, Preambulum, 109.

[64] Rendelet 23. cikk c): Egy tagállam területén kívül olyan személy követte el a bűncselekményt, akire az elkövetés idején vonatkozott a személyzeti szabályzat vagy az alkalmazási feltételek, feltéve, hogy a tagállam joghatósággal rendelkezik e bűncselekmény tekintetében, ha azt a területén kívül követték el.

állapodással, amelynek 4. cikke rögzíti, hogy a bizonyítékgyűjtés során a felek a lehető legszélesebb körű együttműködést nyújtják egymásnak, összhangban az 1959. évi kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezményről szóló Strasbourg-i Egyezményvel és annak kiegészítő jegyzőkönyveivel.^[65] Ebből – a magyar példával összhangban – egyenesen következtethetünk arra, hogy Észak-Macedónia elfogadta az Ügyészséget mint a büntetőjogi igazságügyi együttműködésben, illetve a Strasbourg-i Egyezményben kompetens hatóságot, így a bizonyítékok átadásának a Rendelet 104. cikkének (3) bekezdésével összhangban jogi akadálya nincs. Németország mint a megerősített együttműködésben résztvevő állam a Rendelet alapján köteles átadni minden rendelkezésére álló bizonyítékot, az ő esetében különösebb problémába nem ütközünk.

- b. A munkáltató sérelmére elsikkasztott összeg egy Marshall-szigeteki számlaszámon található, így a bűncselekményből származó összeg zárolásához, annak átadásához, valamint a rendelkezésre álló bizonyítékok megosztásához harmadik államként történő együttműködése szükséges.
 - i. Az Unió által kötött és/vagy alkalmazható nemzetközi szerződés hiányában, valamint jogutódlási klauzula nélkül az Ügyészség kezdeményezi a szlovák delegált európai ügyésznél, hogy a hatályos – fiktív – kétoldalú MLA egyezménye alapján, a nemzeti minőség elvével összhangban kezdeményezze a betétiszámla zárolását, a bűncselekményből származó pénzüsszeg és az ahhoz kapcsolódó bizonyítékok átadását. Amennyiben a Marshall-szigeteki hatóságok hozzájárulnak ahhoz, hogy a bizonyítékokat az Ügyészség eljárása során felhasználja, úgy az átadás megvalósítható. Amennyiben ennek fényében nem járulnak hozzá, úgy az átadásra nem kerül sor, és a megalapozott gyanúhoz és/vagy vádemeléshez szükséges bizonyítékok mennyisége és minősége csökken. A bűncselekményből származó összeg visszaszerzésének esélye minimális.
 - ii. Amennyiben egy nemzetközi szerződés sem áll rendelkezésre, úgy kizárólag a kölcsönösség elvére támaszkodhat az Ügyészség, amely az i. pontban vázolt forgatókönyvekkel párosulhat.
- c. Tekintettel arra, hogy a Rendelet 105. cikkének (3) bekezdése *expressis verbis* rögzíti az „átadás” lehetőségét, illetve arra, hogy a Magyarország által kötött munkamegállapodásban a „lehető legszélesebb körű segítség” szófordulat szerepel, joggal feltételezhetjük a hazánk általi konstruktív együttműködést.

[65] A Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bűnügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei.

- i. Ennek megfelelően, ha a megalapozott gyanúhoz szükséges bizonyítékok rendelkezésre állnak, és a letartóztatásához szükséges valamennyi különös feltétel teljesül, úgy az ügyben eljáró delegált európai ügyész saját nemzeti hatóságán keresztül európai elfogatóparancsot bocsáthat ki, melynek alapján a magyar hatóságok letartóztathatják és átadhatják a delegált európai ügyész nemzeti hatóságának a gyanúsítottat.
- ii. Amennyiben a magyar hatóságok az együttműködést megtagadják, úgy az felveti a lojális együttműködés megsértésének lehetőségét.

A fentiek alapján látható, hogy az Európai Unió pénzügyi érdekeit sértő bűncselekményekkel szembeni fellépés komplex kérdéseket feszeget, amely az érintett felek önkéntes együttműködése nélkül könnyen zsákcúba vezethet. Az Európai Ügyészségnek a távolmaradó tagállamokkal és harmadik országokkal való együttműködési keretrendszere rendkívül összetett, amely a Rendelet megalkotása során kiemelt figyelmet kapott.^[66] A laikus személy számára első ránézésre úgy tűnhet, hogy a távolmaradó tagállamok teljes mértékben mentesek az Ügyészséggel való együttműködés alól, azonban a hatáskörátruházás és a lojális együttműködés elve más megvilágításba helyezi az eredeti hipotézist. Harmadik államok esetében a kérdés komplikáltabb, hiszen – a Bécsi egyezményvel összhangban – hozzájárulása nélkül kötelezettség nem keletkeztethető, ugyanakkor az Unió által biztosított pénzügyi támogatások, illetve a pozitív diplomáciai kapcsolatok fenntartása érdekében feltételezhető a konstruktív attitűd. Ennek bizonyítéka, hogy az Ügyészség nyolc harmadik országgal kötött munkamegállapodást,^[67] mindazonáltal számos olyan ország érintettsége merült fel, melyek élesen elzárkóztak az együttműködéstől, ezáltal nehezítve az Unió pénzügyi érdekeinek hatékony védelmét. A jelenlegi rendszer összetettsége a teljes uniós csatlakozás esetében nyilvánvalóan egyszerűsödne,^[68] ugyanakkor a harmadik országokkal fennálló együttműködés a továbbiakban is kifinomult stratégiát fog igényelni. Ebben a tekintetben a diplomáciának kiemelkedő szerepe lesz, melynek hatékonyságára csak az idő adhat választ.

IRODALOM

- Aden, Hartmut – Sanchez-Barrueco, Maria-Luisa – Stephenson, Paul (2019): *The European Public Prosecutor's Office: Strategies for Coping with Complexity*. European Parliament.

[66] UKParliament: The impact of the European Public Prosecutor's Office on the United Kingdom – European Union Committee, Chapter 3: the Implications of the EPPO.

[67] Albánia, Georgia, Moldova, Montenegró, Észak-Macedónia, Ukrajna, Egyesült Királyság, Amerikai Egyesült Államok. Ld. EPPO-LEX: EPPO Atlas.

[68] Pesci, 2023, 57.

- Andrés Delgado, Casteleiro – Larik, Joris (2011): The duty to remain silent: Limitless loyalty in EU external relations? In: *European Law Review*. Vol. 4/2011.
- Beckova, Dominika Marcokova (2022): Relations between the European Public Prosecutor's Office and the Nonparticipating EU Member States. In: Hristina Rucheva Tasev (ed.): *International Academic Institute Academic Conference Proceedings*. International Academic Institute, Skopje.
- Communication from the Commission to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Mid-term revision of the Multiannual Financial Framework 2021 – 2027. (Elérhető: https://commission.europa.eu/system/files/2023-06/COM_2023_336_1_EN_ACT_part1_v4.pdf. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- Dörr, Oliver – Schmalenbach, Kirsten (2012): *Vienna Convention on the Law of Treaties: A Commentary*. Springer Verlag, Berlin.
- EPPO Annual Report 2022. (Elérhető: https://www.eppo.europa.eu/sites/default/files/2023-02/EPPO_2022_Annual_Report_EN_WEB.pdf. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- EPPO-LEX: EPPO Atlas. (Elérhető: <https://eppo-lex.eu/eppo-atlas/>. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- EUCRIM: EPPO's Annual Report for 2022, 2023. (Elérhető: <https://eucrim.eu/news/eppos-annual-report-for-2022/>. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- EUROJUST: Eurojust assists in setting up first joint investigation team with EPPO at request of Swedish authorities, 2022. (Elérhető: <https://www.eurojust.europa.eu/news/eurojust-assists-first-joint-investigation-team-eppo-swedish-authorities>. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- EURONEWS: Finance ministers should 'be losing sleep' over extent of tax fraud, says chief EU prosecutor, 2022. (Elérhető: <https://www.euronews.com/my-europe/2022/06/01/finance-ministers-should-be-losing-sleep-over-extent-of-tax-fraud-says-chief-eu-prosecutor>. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- European Public Prosecutor's Office: Letter sent to European Commission regarding Poland's refusal to cooperate with the EPPO, 2022. (Elérhető: <https://www.eppo.europa.eu/en/news/letter-sent-european-commission-regarding-polands-refusal-cooperate-eppo>. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- Franssen, Nicholas (2018): The future judicial cooperation between the EPPO and non-participating Member States. In: *New Journal of European Criminal Law*. Vol. 3/2018. sz. DOI: <https://doi.org/10.1177/2032284418800851>.
- Gombos Katalin (2012): *Az Európai Unió Jogának alapjai*. Complex, Budapest.
- Herrnfeld, Hans-Holger – Brodowski, Dominik – Burchard, Christoph (2020): *European Public Prosecutor's Office: Article-by-Article Commentary*. Beck&Hart, UK–Germany.
- JDSUPRA: The Complementary Roles of the European Public Prosecutor's Office and the European Anti-Fraud Office, 2022. (Elérhető: <https://www.jdsupra.com/legalnews/the-complementary-roles-of-the-european-1455820/>. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- Karsai Krisztina (2019): External Effects of the European Public Prosecutor's Office Regime. In: *Miskolci Jogi Szemle*. 2019/2. sz.
- Karsai Krisztina (2021): *The European Public Prosecutor's Office and Hungary, Challenge or Missed Opportunity?* Transparency International, Berlin.
- Kellerbauer, Manuel – Klamert, Marcus – Tomkin, Jonathan (2019): *The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights, A Commentary*. Oxford University Press, Oxford.
- Klamert, Marcus (2014): *The Principle of Loyalty in EU Law*. Oxford University Press, Oxford.

- Konstadinides, Theodore (2017): Constitutional Identity as a Shield and as a Sword: The European Legal Order within the Framework of National Constitutional Settlement. In: *Cambridge Yearbook of European Legal Studies*. 2017/13. sz. DOI: <https://doi.org/10.1017/S207183220002246X>.
- Lenaerts, Koen – Van Nuffel, Piet – Corthaut, Tim (2021): *EU Constitutional Law*. Oxford University Press, Oxford.
- Magyarország Európai Unió melletti Állandó Képviselete Brüsszel: Magyarország sem támogatja az Európai Ügyészség létrehozását. (Elérhető: <https://eu-brusszel.mfa.gov.hu/news/magyarorszag-sem-tamogatja-az-europai-uegyeszseg-letrehozast-nyilatkozta-trocsanyi-laszlo-igazsaguegyi-miniszter-bruesszelben>. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- Malan, Jack – Chen, Ivan (2021): *Impact of Organised Crime on the EU's Financial Interests*. European Parliament's Committee on Budgetary Control.
- Mitsilegas, Valsamis (2021): European prosecution between cooperation and integration: The European Public Prosecutor's Office and the rule of law. In: *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. Vol. 2/2021. DOI: <https://doi.org/10.1177/1023263X211005933>.
- Ormányi Marcell Ottó (2020): Why do Member States Reject the European Public Prosecutor's Office? Expressing Dissatisfaction on the Avenues of Disintegration. In: *ELTE POL-IR Working Paper Series*. 2020/2. sz. Institute of Political and International Studies, Budapest.
- Pesci Marco (2023): Az Európai Ügyészség együttműködési keretrendszere az Európai Unió igazságügyi szerveivel. In: *Jog-Állam-Politika*. 2023/1. sz. DOI: 10.58528/JAP.2023.15-1.45.
- Scheffer, David (1999): The United States and the International Criminal Court. In: *American Journal of International Law*. Vol. 93/1998. Cambridge University Press. DOI: <https://doi.org/10.2307/2997953>.
- Statista: The Countries Committing the Most Aid to Ukraine, 2023. (Elérhető: [https://www.statista.com/chart/28489/ukrainian-military-humanitarian-and-financial-aid-donors/#:~:text=ukraine%20war,-by%20Martin%20Armstrong&text=Data%20from%20the%20IFW%20Kiel,and%20Japan%20\(%247%20billion\)](https://www.statista.com/chart/28489/ukrainian-military-humanitarian-and-financial-aid-donors/#:~:text=ukraine%20war,-by%20Martin%20Armstrong&text=Data%20from%20the%20IFW%20Kiel,and%20Japan%20(%247%20billion))). Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- Udvarhelyi Bence (2017): The Protection of the Financial Interests of the European Union – the Past, the Present and the Future. In: Váradi-Csema Erika (szerk.): *Criminal Legal Studies: European Challenges And Central European Responses In The Criminal Science Of The 21st Century*. Central European Academic Publishing, Budapest.
- Udvarhelyi Bence (2019): The European Public Prosecutor's Office– From Myth to Reality. In: *European Integration Studies, A Publication of the University of Miskolc*. 2019/1. sz.
- UKParliament: The impact of the European Public Prosecutor's Office on the United Kingdom - European Union Committee, Chapter 3: the Implications of the EPPO. (Elérhető: <https://publications.parliament.uk/pa/ld201415/ldselect/ldeucom/53/5306.htm#a13>. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- Van Elsuwege, Peter (2019): The Duty of Sincere Cooperation and Its Implications for Autonomous Member State Action in the Field of External Relations: Member State Interests and European Union Law. In: Marton Varju (ed.): *Between Compliance and Particularism, Member State Interests and European Union Law*. Springer. DOI: 10.1007/978-3-030-05782-4_13.
- Villiger, Mark Eugen (2009): *Commentary on the 1969 Vienna Convention on the Law of Treaties*. BRILL, Leiden.

JOGFORRÁSOK

- A befagyasztást és az elkobzást elrendelő határozatok kölcsönös elismeréséről szóló 2018/1805 Rendelet.
- A büntetőügyekben kibocsátott európai nyomozási határozatról szóló 2014/41/EU Irányelv.
- A közös nyomozócsoportokról szóló 2002/465/IB Tanácsi Kerethatározat.
- A Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös büntügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvei.
- A szerződések jogáról szóló 1969. évi Bécsi Egyezmény.
- Az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzeti szervezett bűnözés elleni Egyezmény.
- Az Egyesült Nemzetek Szervezete Meridában, 2003. december 10-én kelt Korrupció elleni Egyezmény.
- Az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló 2002/584/IB Tanácsi Kerethatározat.
- Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés.
- Az Európai Unióról szóló szerződés.
- Az Európai Ügyészség (EPPD) és Magyarország Legfőbb Ügyészsége közötti Együttműködésről szóló Megállapodás.
- Az Európai Ügyészség létrehozására vonatkozó megerősített együttműködés bevezetéséről szóló 2017/1939 Tanácsi Rendelet.
- Az Unió pénzügyi érdekeit érintő csalás ellen büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szóló 2017/1371 irányelv.
- Council of Europe: Reservations and Declarations for Treaty No.182 - Second Additional Protocol to the European Convention on Mutual Assistance in Criminal Matters (ETS No. 182). (Elérhető: <https://www.coe.int/en/web/conventions/concerning-a-given-treaty?module=declarations-by-treaty&territoires=&codeNature=0&codePays=&numS- te=182&enVigueur=true&ddateDebut=05-05-1949&ddateStatus=08-12-2022>. Letöltés ideje: 2023. augusztus 07.).
- Presidency report on the relations of the EPPD with the Member States which do not participate in the enhanced cooperation (13147/20), 2020, 7.
- Proposal for a Regulation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office - Discussion paper on cooperation between EPPD and non-participating Member States (12341/16), 2016.